

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 053 «Психологія»

за освітньою програмою «Психологія»

на тему: «**Індивідуальні особливості готовності дітей до вступу в школу**»

Виконавець:

студентка 41 групи ФЕУП

Жук Анна Миколаївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

д. психол. н.

Кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри МППП

Яцишина Анастасія Миколаївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У нашій країні інтерес до діагности рівня готовності дитини до навчання у школі збільшився після прийняття Закону України «Про загальну середню освіту», який передбачає початок навчання з 6 років. Швидкого та успішного переходу на нову систему не відбулося. Однією із проблем стало те, що деякі діти не мали достатній рівень готовності до навчання у зазначений віковий період. Сучасні досліди свідчать, що лише 60-70 % дітей, приходячи в перший клас є готовими до навчання. Тому важливим завданням при переході на нову систему – є потреба у забезпеченні диференціації рівня готовності дітей шести років до навчання в школі.

Мета визначення готовності дитини до шкільного навчання – полягає у виявленні рівню готовності та подальшому його корегуванні, якщо це потрібно. Вчасне проведення корекційної роботи допоможе дітям із низьким та середнім рівнем готовності сформувати готовність до систематичного навчання, що значно полегшить період адаптації у шкільному закладі.

Готовність дітей до шкільного навчання – одна з найбільш розглядаємих тем у віковій та педагогічній психології. Більшість найвідоміших вітчизняних (К.Д. Ушинський, Л.С. Виготського, Л.І. Божович, Д.Б. Ельконіна, А.А.Венгера, А.А. Люблінської, Є.Є. Кравцової) та зарубіжних (Г.Гетцер, А. Керн, С.Штребел, Я. Йєрасек) дослідників – торкалися цього питання.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити індивідуальні особливості готовності до навчання дітей у школі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні наукові джерела зарубіжних та вітчизняних дослідників, що стосуються індивідуальних особливостей готовності дитини до навчання у школі.

2. Проаналізувати літературу з питання психологічної готовності до навчання у школі як передумову успішності в майбутній навчальній діяльності.

3. Проаналізувати вікові особливості розвитку дошкільника, що є наслідком формуванню готовності до навчання у школі.

4. Підібрати психодіагностичні методики для виявлення готовності дітей до вступу у школу.

5. Провести емпіричне дослідження готовності дітей до навчання у школі.

6. Розробити рекомендації батькам щодо процесу формування психологічної готовності до навчальної діяльності у дитини.

Об'єкт дослідження – готовність дітей дошкільного віку до шкільного навчання.

Предмет дослідження – індивідуальні особливості готовності дітей до навчання у школі.

Методи дослідження. Для досягнення мети та поставлених завдань дослідження використовувалися наступні методи: теоретичні (вивчення та систематизація теоретичних джерел), практичні (спостереження, опитування, бесіда, психолого-педагогічний експеримент) та метод статистичної обробки даних (метод поперечного зрізу, методи математичної статистики). У психодіагностичний комплекс увійшли: «Орієнтаційний тест шкільної зрілості» Керна-Ірасека; методика «Графічний диктант» Д.Б. Ельконіна; методика «Готовність до шкільного навчання» М.Н. Костикової.

Вибірку склали 50 осіб 6 років (із них 25 осіб жіночої статі та 25 осіб чоловічої статі). Всі респонденти є дітьми, які ходять до центру підготовки до школи у м. Одеса.

Практичне значення

- зазначеним комплексом методик можуть користуватися психологи та педагоги для діагностики рівня готовності майбутніх школярів.
- Результати дослідження можуть бути застосовані для модернізування процесу підготовки дітей до вступу у школу.
- розроблені методичні рекомендації стосовно розвитку психологічної готовності дітей до навчання у школі.

Структура роботи. Зміст курсової складається зі вступу, двох розділів (теоретичного і практичного), висновків, списку використаних джерел, у кількості 48 джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінок. Основний зміст викладено на 61 сторінок. Робота містить 6 таблиць та 13 рисунків, 5 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади вивчення індивідуальних особливостей готовності дитини до шкільного навчання» розкрито: сутність поняття готовності дітей до навчання у школі та її основні компоненти. Особливу увагу було приділено психологічній готовності до шкільного навчання як передумові успішності в майбутній навчальній діяльності та віковим особливостям розвитку дошкільника як передумові формування готовності до навчання у школі.

У другому розділі «Експериментальне дослідження індивідуальних особливостей готовності дітей до вступу у школу» описує дизайн та методики, які використані в емпіричному дослідженні, розкриває результати власного дослідження індивідуальних особливостей готовності дітей до вступу у школу, виділено рекомендації батькам щодо розвитку психологічної готовності старших дошкільників до навчальної діяльності.

За результатами методик, які було проведено, ми дійшли висновку, що з 50-ти вихованців центру підготовки до школи у м. Одеса 31 дитини емоційно та психологічно готові до навчання у школі, їх вольова сфера розвинена достатньо для освоєння провідного виду діяльності у школі навчального. 13 дітей, що залишилися, потребують корекції їх пізнавальних, мотиваційних і морально-вольових процесів, необхідних першокласнику для успішного освоєння шкільної програми та безболісної адаптації до школи, класного колективу та навчальної діяльності.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши теоретичні наукові джерела зарубіжних та вітчизняних дослідників, що стосуються індивідуальних особливостей готовності дитини до навчання у школі, ми дійшли висновку, що готовність до школи є системою взаємопов'язаних якостей дитячої особистості, що вимагає особливої уваги, мотивації, рівня розвитку пізнавальної сфери, аналітико-синтетичної діяльності й певного рівня сформованості механізмів вольової сфери.

Основними компонентами готовності дітей, які йдуть в школу є: інтелектуальна, особистісна (що включає емоційно-вольову, мотиваційну готовність), соціально-психологічна та фізична готовність.

Проаналізувати літературу з питання психологічної готовності до навчання у школі як передумову успішності в майбутній навчальній діяльності, ми дійшли висновку, що психологічна готовність до школи – система, яка має включати достатньо високий рівень розвитку інтелектуальної, мотиваційної сфер та сфери довільності. При її визначенні необхідно знати та враховувати вікові особливості дітей: провідні вікові завдання розвитку; фізіологічний та фізичний розвиток; вікові психологічні новоутворення – базове протиріччя віку; засоби вікової адаптації.

Недостатня сформованість одного або більшої кількості компонентів психологічної готовності – призводить до утруднення чи погіршення адаптації дитини до умов школи, що часто стає перешкодою до успішного навчання.

Проаналізувавши вікові особливості розвитку дошкільника, що є наслідком формуванню готовності до навчання у школі, ми дійшли до висновку, що тільки з урахуванням основних завдань розвитку, при досягненні певного рівня фізичного розвитку, при базовій сформованості основних видів діяльності (ігрової, навчальної, трудової та комунікативної), при виявленні базових психологічних протиріч та новоутворень віку, дитину можна вважати психологічно готовою до навчання в школі. Отже, психологічну готовність до навчання у школі можна трактувати як феномен наступності дошкільного та молодшого шкільного віку.

Готовність дитини шестирічного віку до школи, як правило, визначається емпіричним шляхом через дослідження рівня таких її компонентів, як інтелектуальної, особистісної та вольової готовності, а також адаптаційними характеристиками дитини. Діагностика готовності, зазвичай, проводиться у ході індивідуального обстеження, хоча зрозуміло, що здатність і вміння працювати у групі однолітків одна із специфічних вимог шкільного навчання. Але деякі діагностичні методики припускають групові форми діагностики. Найважливішою характеристикою методів діагностики психологічної готовності є прогностична валідність – якість методу психологічного дослідження, що виражається в його відповідності тому, для вивчення та оцінки чого він спочатку був призначений. Тому що саме в прогнозі шкільної успішності полягає одне з головних завдань оцінки психологічної готовності дитини до шкільного навчання. Важливим моментом для діагностики готовності дитини до шкільного навчання є співробітництво та наступність психологічних служб дошкільного навчального закладу та школи, до якої піде дитина, що дає можливість пред'явлення однакових вимог та критеріїв при діагностиці дошкільнят та молодших школярів у період адаптації.

Визначено відповідний меті дослідження психодіагностичний інструментарій. З метою комплексної оцінки рівня готовності дітей до вступу у школу було вирішено використовувати наступний діагностичний інструментарій: методика «Готовність до шкільного навчання» М.Н. Костикової; методика «Графічний диктант» Д. Б. Ельконіна; методика «Готовність до шкільного навчання» М.Н. Костикової.

З метою вирішення поставлених завдань дослідження нами було проведено емпіричне дослідження учасниками якого були 50 вихованців центру підготовки до школи у м. Одеса, із них 25 хлопців і 25 дівчат шестирічного віку.

Проаналізувавши результати дослідження було виявлено, що 36 дітей емоційно та психологічно готові до навчання у школі, їх вольова сфера

розвинена достатньо для освоєння провідного виду діяльності у школі навчального. 14 дітей, що залишилися, потребують корекції їх пізнавальних, мотиваційних і морально-вольових процесів, необхідних першокласнику для успішного освоєння шкільної програми та безболісної адаптації до школи, класного колективу та навчальної діяльності.

У результаті проведеної методики «Графічний диктант» А. Керна – Я. Йірасіка було виявлено, що у дошкільнят у трьох завданнях домінують такі рівні розвитку: за завданням «Намалювати чоловіка» у дошкільнят представлений високий рівень у 53,37% (24 особи), за завданням «Скопіювати зразок» у дошкільнят представлений вище за середній рівень у 62,16% (28 дітей), за завданням «Змалювати крапки зі зразка» у дошкільнят представлений середній рівень у 33,3% (15 осіб).

На другому етапі ми проводили дослідження за допомогою методики «Графічний диктант» Д.Б. Ельконіна. Високий рівень переважає у більшості дошкільнят – 57,82% (26 дітей), середній рівень мають 28,86% (13 дітей), низький – 13,32% (6 осіб). Дуже низький рівень не присутній ні у одного респондента.

І останній етап емпіричного дослідження проводився за методикою «Готовність до шкільного навчання» М. Н. Костикової. 51,06% (22 особи) дітей виконали завдання точно за інструкцією, даною експериментатором, показавши високий рівень розвитку, 33,4% (15 осіб) дітей припускалися помилок, збивалися з ритму, показавши середній рівень розвитку цього показника, 15,54% (7 осіб) дітей показали низький рівень розвитку.

Психологічна готовність до шкільного навчання – одна з найважливіших проблем дитячої та педагогічної психології. Від її вирішення залежить як побудова оптимальної програми виховання та навчання дошкільнят, так і формування повноцінної навчальної діяльності у учнів початкових класів. Тому нами було сформовано рекомендації батькам та педагогам щодо розвитку психологічної готовності старших дошкільників до навчальної діяльності, а також розроблено програму «Психологічна готовність до школи».

Мета програми – підготовка старших дошкільнят до успішного навчання у школі шляхом розвитку пізнавальної, комунікативної та емоційно-вольової сфери, збагачення необхідними знаннями, які допоможуть почуватися впевнено та комфортно під час вступу до школи та протягом шкільних років.

Сформовані рекомендації та розроблена програма формування психологічної готовності дітей до навчання в школі дозволить підготувати дошкільнят до важливого етапу в їхньому житті засобами ігрової діяльності.

Таким чином мета та завдання дослідження є досягнутими.

